

Nationaal Archief
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Nummer Toegang: 2.21.066

**Inventaris van het archief van I.D.
Fransen van de Putte [levensjaren
1822-1902], 1838-1900 (1934)**

Versie: 02-07-2018

F.J.M. Otten

Nationaal Archief, Den Haag 1967

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
Nederlands-Indië.....	7
Politieke ambities.....	7
Familielieven.....	8
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	9
De verwerving van het archief.....	9
Verwant materiaal.....	10
Beschikbaarheid van kopieën.....	10
Afgescheiden archiefmateriaal.....	10
Overzicht van geraadpleegde bronnen.....	10
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	11
I JEUGD EN INDIE.....	11
a Jeugd en familie.....	11
B De suikeronderneming Pandji.....	11
C Andere ondernemingen.....	12
D Manuscripten, brochures e.d.....	13
II STAATSMAN IN PATRIA.....	15
A Brieven.....	15
B Andere stukken.....	19
III GEDEPONEERDE STUKKEN.....	22

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Collectie 184 I.D. Fransen van de Putte

Periodisering:

archiefvorming: 1838-1900

oudste stuk - jongste stuk: 1838-1934

Archiefbloknummer:

C22059

Omvang:

177 inventarisnummer(s); 1,00 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands.

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Fransen van de Putte, I.D. [levensjaren, , 1822-1902]

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Isaïc Dignus Fransen van de Putte werd in 1822 in Goes geboren. Hij overleed in 1902 in Den Haag. Als jong volwassene verdiende hij een fortuin als ondernemer in de suikerteelt op Java. Terug in patria maakte hij zijn politieke ambities waar. Hij werd al snel lid van de Tweede Kamer en spoedig daarna minister van Koloniën onder Thorbecke. Tijdens dit ministerschap maakte hij een begin met de afschaffing van het Cultuurstelsel. Na een korte periode als leider van het kabinet-Fransen van de Putte, nam hij weer in de Tweede Kamer plaats. Vanaf 1872 werd hij opnieuw minister van Koloniën - en vanaf 1873 tevens minister van Marine. Gedurende zijn tweede periode als minister brak de Atjeh oorlog uit. Hij besloot zijn politieke carrière met een langjarig lidmaatschap van de Eerste Kamer.

Het archief, waarvan het oudste stuk uit 1838 dateert en het jongste uit 1934, bevat stukken betreffende zijn jeugd en familielevens, de suikerfabriek Pandji en andere ondernemingen in Indië en zijn loopbaan als staatsman (brieven, manuscripten, nota's, kamerstukken en dergelijke).

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent geen beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Collectie 184 I.D. Fransen van de Putte, nummer toegang 2.21.066, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Fransen van de Putte, 2.21.066, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

NEDERLANDS-INDIË

Isaac Dignus Fransen van de Putte werd op 22 maart 1822 te Goes geboren als zoon van Johannes en Digna Johanna Luyten. Zijn vader had te Goes een administratie- en bankkantoor en was van 1859 tot 1875 lid van de Eerste Kamer. Na een niet voltooide opleiding tot adelborst aan het Instituut voor de Marine te Medemblik vond Isaac Dignus van 1838 tot 1848 emplooi in de koopvaardij, in welke periode hij talrijke reizen naar Indië maakte. In 1849 vestigde hij zich op Oost-Java als administrateur van de suikerfabriek Pandji, eigendom van Mr. J.H. Cremers en Mr. J. Loudon, advocaten te Batavia. De agent van de Javasche Bank te Soerabaja, F.G. Gevers, fungeerde als gemachtigde tegenover Van de Putte.

Per 1 januari 1854 werd hij voor een vierde gedeelte eigenaar van Pandji en precies drie jaar later verwierf hij het volledige eigendom van de fabriek. Inmiddels was de aanvankelijk niet bijster florerende onderneming omgevormd tot een zeer rendabele zaak, rendabel niet in het minst voor het Gouvernement, dat in de jaren rond 1856 circa 140.000 gulden per jaar aan Pandji moet hebben verdiend. Daarom streefde Van de Putte naar de vrije beschikking over een groter gedeelte van de productie dan tot dusver. In december 1856 gelukte het hem een dergelijke herziening in het contract met het Gouvernement tot stand te brengen: twee en een half jaar later was hij definitief "binnen".

POLITIEKE AMBITIES

Met name dankzij eigen langdurige ervaring als ondernemer was Fransen van de Putte voorstander geworden van meer vrijheid voor het particuliere initiatief in Indië en tegenstander van het Cultuurstelsel, waar dit overheidsdwang en niet zelden willekeur betekende. Reeds in Indië schreef hij enkele artikelen over deze materie en terug in Holland publiceerde hij eind 1859 zijn brochure "De regeling en uitbesteding van suikercontracten op Java". Ook Thorbecke kreeg een presentexemplaar toegestuurd, want de nu 39-jarige Van de Putte had politieke ambities. In februari 1862 werd hij lid van de Tweede Kamer, waar hij als specialist in Indische kwesties de aandacht trok.

Op 2 februari 1863 volgde hij Uhlenbeck op als minister van Koloniën in het tweede kabinet Thorbecke. Onder dit ministerschap komen onder meer tot stand: de Komptabiliteitswet van 1864, die de jaarlijkse vaststelling van de Indische begroting bij wet voorschreef en de Tariefwet van 1865, die een overgang betekende naar een volledige afschaffing van het stelsel van differentiële rechten. Voorts werden concessies verleend tot aanleg van spoorwegen op Java en werd de gedwongen teelt van een groot aantal gewassen verminderd.

Begin 1866 kwam het tot het bekende conflict met Thorbecke over de wijze van vaststelling van een strafwetboek voor Nederlands-Indië, dat leidde tot het ontslag van het ministerie van Thorbecke. Het door Fransen van de Putte gereorganiseerde kabinet (februari 1866) was geen lang bestaan gegund: het trad op 30 mei van hetzelfde jaar af, toen de Tweede Kamer onwillig bleek Van de Putte's ontwerp van een Cultuurwet voor Nederlands-Indië in hoofdzaken ongewijzigd te laten. Met name de artikelen, die de inlandse bevolking het eigendomsrecht van de grond wilden verschaffen, ondervonden bij de meerderheid van de Kamer grote bezwaren. Een ander punt uit dit wetsontwerp, zoals de geleidelijke afschaffing van vrijwel alle gedwongen kultures, kwam echter tot stand onder zijn opvolger De Waal, wiens Agrarische Wet van 1870 voor particuliere ondernemers in Indië de mogelijkheid opende woeste gronden in erfpacht te verkrijgen.

Toen Fransen van de Putte - sinds 1866 weer lid van de Tweede Kamer - op 6 juli 1872 opnieuw minister van Koloniën werd in het kabinet De Vries, waren de meest brandende kwesties van de koloniale politiek dan ook opgelost. Al spoedig deed zich echter een nieuw probleem voor: de strijd in Atjeh, die niet zonder tegenslagen verliep, ondanks de destijds uitbundig gevierde inname van de kraton te Kota Radja door generaal Van Swieten (begin 1874). Van de Putte heeft aan deze oorlog nooit het karakter van een veroveringsoorlog willen geven. Nog in 1886 achtte hij, blijkens het voorwoord van zijn in dat jaar verschenen "Parlementaire redevoeringen over Atjeh" de herstelling van het sultanaat Atjeh onder Nederlandse soevereiniteit "de beste solutie van het Atjehsche vraagstuk". De politiek van consolidatie was toen al jarenlang een zeer controversieel punt geworden.

Van 18 december 1873 tot 6 mei 1874 was Fransen van de Putte tevens minister van Marine. Op 27 augustus kwam aan zijn ministerschap een einde. Reeds de 18de november van dat jaar had hij weer zitting in de Tweede Kamer, waarvan Fransen van de Putte tot aan zijn overlijden te 's-Gravenhage op 3 maart 1902 lid is geweest.

FAMILIELEVEN

Isaac Dignus Fransen van de Putte is op 28 maart 1850 getrouwd met Lucia Henriëtte Cornets de Groot, geboren te Soerabaja op 28 april 1831 als dochter van Johan Hora en Bregitta Constance Henriette Borwater, en overleden te Zeist op 31 mei 1904. Zij hadden drie dochters en een zoon. Digna Johanna (1852-1923), de oudste dochter is gehuwd geweest met Jhr. Mr. Hendrik Barthout van Tets van Goidschalxoord en na diens overlijden met Frederik Juckema van Burmania baron Rengers. Henriëtte Lucia (1853-1938) huwde met Mr. Henri Maarten Anton baron van der Goes van Dirkxland. De jongste dochter Jeanne Louise (1857-1932) is gehuwd met Jhr. Frederik van Reenen. De enige zoon Mr. Johannes Hora Fransen van de Putte, geboren op 16 augustus 1854, is ongehuwd overleden te Zutphen op 11 januari 1907.

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

De schenkingen Idema en Van Raalte werden in 1967 geïnteriseerd.

De hier geïnteriseerde papieren zijn in twee gedeelten aan het Nationaal Archief overgedragen. In september 1966 werd een aantal stukken, voornamelijk de Indische periode van Fransen van de Putte betreffend, ontvangen van mevrouw C. Idema-Van Gaasbeek te Amsterdam, weduwe van de Leidse hoogleraar Mr. A.H. Idema, die op zijn beurt deze stukken in 1934 heeft overgenomen van Mr. J.A.A. Fransen van de Putte te Goes, een kleinzoon van de oudste broer van de minister.

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Het archief is door schenking verworven.

Verwant materiaal

BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

AFGESCHIEDEN ARCHIEFMATERIAAL

Behalve de collectie op het Nationaal Archief bevinden zich papieren afkomstig van I.D. Fransen van de Putte in particulier bezit van Jkvr. A.H. van Reenen te 's-Gravenhage, weduwe van Jhr. G.C.J. van Reenen, een kleinzoon van de minister. Deze stukken bestaan voornamelijk uit een groot aantal brieven van verschillende autoriteiten uit de periode ná 1860 en van leden van de familie Fransen van de Putte. Voorts bezit ook Jhr. G.F. van Tets van Goidschalxoord te Doorn, eveneens een kleinzoon van de minister, een aantal stukken afkomstig van zijn grootvader.

Tenslotte bevinden zich in de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage in de collectie Cornets de Groot een aantal brieven van Fransen van de Putte gericht aan zijn oom, Jhr. J.P. Cornets de Groot van Kraayenburg, waarvan de belangrijkste zijn uitgegeven door Dr. R. Reinsma in de Verslagen en Mededelingen van het Historisch Genootschap, deel 71 (1957).

OVERZICHT VAN GERAADPLEEGDE BRONNEN

Idema, H.A. 'Fransen van de Putte, op Java, 1849-1859'. In: *De Gids*, 1934, III, p. 294-324. Pierson, N.G. 'I.D. Fransen van de Putte'. In: *Levensberichten Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde*, 1902-1903, p. 17-78. Reinsma, R. 'Sociaal-economische denkbeelden van Fransen van de Putte'. In: *Tijdschrift voor Geschiedenis*, jrg. 70, 1957, p. 62-75. *Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek*, IV, 1099.

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDELEN

I JEUGD EN INDIE

A JEUGD EN FAMILIE

- 1**   Uittreksels burgerlijke stand, vestigingsvergunning, reisvergunning, lidmaatschapbewijzen, 1838-1858 6 stukken
- 2**   Getuigschriften over de eerste stuurman I. D. Fransen van de Putte, 1848 2 stukken
- 3**   Scheepsverklaring inzake het doorstaan van een orkaan op het schip Neêrlands Koning, 1843 1 stuk
- 4**   Extract-rekening van de boedel van wijlen Isaac Luteyn en rekening-courant van I. D. Fransen van de Putte te Goes, 1849 2 stukken
- 5**   Brieven van zijn ouders, 1846, 1848, 1857 5 stukken
- 6**   Brieven van zijn broer J. A. A. Fransen van de Putte, maart - augustus 1857 7 stukken
- 7**   Brieven van J.C. Pilaar, militair beambte bij het Instituut voor de Marine te Medemblik, 1844, 1845, 1847 3 stukken
- 8**   Overzicht van boekwerken en administratieve stukken in 1859 meegenomen naar Nederland. [1859, in of voor] 2 stukken

B DE SUIKERONDERNEMING PANDJI

- 9**   Stukken betreffende het beheer en de exploitatie van de suikeronderneming Pandji: contracten over eigendom en huur contracten met het Gouvernement, molenboeken, staten van opbrengst e.d. 1849-1859 1 omslag
- 10**   "Project-Reglement voor eene onderlinge Brandwaarborg Maatschappij", ten behoeve van suikerfabrikanten op Oost-Java,

- z.d.
z.d. 1 katern
- 11** Model van een suikercontract met gedeeltelijk vrije beschikking over het product, z.d. 1 omslag
- 12-17** Ingekomen brieven, van: 1854-1859 6 omslagen
- 12** Beets, J., 14 april, 25 september 1858
- 13** Cremer, J. H. 9 januari, 21 oktober, 22 november 1855; 9 januari, 8 maart, 9 mei 1858
- 14** Gervers, F. J. 6 februari 1854
- 15** s'Jacob, F., 4 december 1858
- 16** Loudon, J., 10 mei, 1 augustus 1854; 18 augustus 1855, 7 februari, 8 juni 1858; 21 januari 1859
- 17** Poel, P. van der, (afschrift) 27 December 1858 en z.d.
- 18-21** Afschriften van verzonden brieven, incompleet, 1849-1854 4 katernen
- 18** 1 november 1849-7 december 1849
- 19** 7 december 1849-1 februari 1850
- 20** 5 februari 1850-27 mei 1850
- 21** 15 mei 1852-2 mei 1854
- 22-26** Brieven ingekomen bij F. J. Gervers, 1852-1854 5 omslagen
- 22** Cremer, J. H., 1 mei 1852-22 april 1854
- 23** Fransen van de Putte, I. D., 6 mei 1852-7 januari 1854
- 24** Loudon, J., 25 juni 1852-26 december 1854
- 25** Scott, J., 1 oktober 1852-8 februari 1854
- 26** Diverse personen, 1852, 1853
- 27** Afschriften van door F. J. Gervers verzonden brieven, 23 september 1852-15 februari 1854 1 katern
- C ANDERE ONDERNEMINGEN.***
- 28** Stukken betreffende het geschil tussen B. F. de Lange en het Gouvernement over het contract voor de suikerfabriek te Baijoeman, residentie Bezoek, 1849-1852 1 omslag
- 29** Stukken betreffende het geschil tussen M. G. van Heel en het Gouvernement over het contract voor de suikerfabriek Gaijam, residentie Passaroean, 1851 1 omslag
- N. B. In dit geschil was Fransen van de Putte benoemd tot arbiter.

-
- 30** Stukken betreffende het beschrijven en vereffenen van de nagelaten boedels van mevrouw P. van der Poel, A. van Vloten jr. en W. Th. van Westrheene, 1852, 1853, 1858 1 omslag
- 31** Brief van A. van Lakerveld te Soerabaja betreffende een hout-negotiatie, 14 december 1856 1 stuk
- 32** Stukken betreffende de klapperonderneming van H. Zollinger bij Rogodjampie, residentie Bezoeki, 1857-1859 1 omslag
Fransen van de Putte was hier lid van de raad van toezicht.
- 33** Stukken betreffende de tabaksonderneming van C. A. van Drongelen en W. H. s'Jacob bij Wiedang, residentie Rembang, 1858 1 omslag
- 34** Concept van een contract voor de suikeronderneming Soemberkarang, residentie Probolinggo, 8 april 1858 1 omslag
- 35** Stukken betreffende de tabaksonderneming van T. N. J. Lorentz te Soekowono, residentie Bezoeki, 1858, 1859 1 omslag
- D MANUSCRIPTEN, BROCHURES E.D.***
- 36** Manuscriptartikel over de landbouw op Java en de positie van de Ingenieurs van Waterstaat, z.d. Circa 1850 1 omslag
- 37** Manuscriptartikel over de op 10 oktober 1853 te Batavia geopende tentoonstelling van inlandse producten. 10 oktober 1853 1 omslag
- 38** Korte geschiedenis van de ambachtsschool te Soerabaja door A. van Lakerveld, met een anonieme memorie over deze school. In handschrift, 1855, 1856 1 omslag
- 39** Adressen van boekhandelaren, drukkers, uitgevers e.a. aan de Koning en de Tweede Kamer, houdende bezwaren tegen artikel 110 van het regeringsreglement voor Nederlands-Indië inzake de vrijheid van drukpers, gedrukt en in handschrift. 5, 30 december 1856 5 stukken

- 40** Nota van de resident van Passaroean over de uitvoering van het
regeringsreglement inzake de vrije arbeid, afschrift
29 januari 1857 1 omslag
- 41** Artikel in het Algemeen Handelsblad van 24 januari 1859
inhoudende een bespreking van de brochure van I. D. Fransen van
de Putte, getiteld: "De regeling en uitbesteding van de
suikercontracten op Java". Afschrift.
24 januari 1859 1 stuk
- 42** Uittreksel van een artikel in de Rotterdamsche Courant van 17
maart 1859 over het verzekeren van retourladingen uit Java.
Afschrift.
17 maart 1859 1 stuk
- 43** Manuscriptartikel over een brochure betreffende de suikercultuur
door P. van den Broek en over de recensies hierop in het Tijdschrift
van Nederlands Indië en in De Indier. In duplo,
z.d. 2 stukken

II STAATSMAN IN PATRIA**A BRIEVEN**

- 44-57** Uitgaande brieven.
1864-1900 14 omslagen
Afschriften, extracten, concepten.
- 44** Beaufort, W. H. (?), Lid Tweede Kamer, 25 oktober 1893
- 45** Bylandt, C. van, Nederlands gezant te Londen,, 21 augustus 1874
- 46** Geerling, F. D., hoofd departement van Marine te Batavia,, 23 april, 7 mei 1874
- 47** Geertsema, J. H., minister,, 16 juli 1900
- 48** Harris, E. A. J., Brits gezant in 's-Gravenhage,, 5 november 1872
- 49** Leemans, W. F., ingenieur Waterstaat te Rotterdam,, 31 december 1885
- 50** Lith, P. A. van der, hoogleraar te Leiden,, 13, 21 maart 1891
- 51** Nieuwenhuijzen, F. N. van, vice-president Raan van Indië,, 18, 19 juni 1873
- 52** Pijnacker Hordijk, C., commissaris des Konings in Drente, 21 juni 1888
- 53** Read, W. A., consul-generaal van Nederland in Singapore,, 6 maart 1873
- 54** Swieten, J. van, generaal Nederlands-Indisch leger,, 22 januari, 30 april 1874
- 55** Ward, W. R., secretaris Engelse legatie te 's-Gravenhage,, 2 februari 1864
- 56** Redactie Dagblad van Zuid-Holland en 's-Gravenhage., 26 april 1870
- 57** Anoniem,, 21 augustus 1894
- 58-133** Ingekomen brieven van diverse personen.
1859-1891 75 omslagen
- 58** Anemaet, A. J. (?), president Kamer van Koophandel te Soerabaja, 10 september 1872; 15, 20 december 1874; 17 januari, 13 mei, 7 juli, 12 september 1874; 22 november 1881
- 59** Bauer, F. H., arts te Batavia., 30 juli 1879
- 60** Betz, G. H., minister,, 2 februari 1863 en z.d.
- 61** Bouman, L. J. R., advocaat te Batavia,, 24 augustus 1864
- 62** Brauw, W. M. de, commissaris des Konings in Zeeland,, 28 september 1886
- 63** Bylandt, C. van, Nederlands gezant te Londen,, 18, 26 augustus 1874

- 64** Caspersz, J. A., assistant-resident van Bondjonegoro, en z.d., 14 mei, 1 november 1859; 18 februari, 9 december 1860; 25 juli, 8 augustus, ... november 1863; 1 januari, 15 april, 29 mei ... juni, 23 juni, 7 juli, 6, 13, 24 september, 15 oktober 1865; 15 maart, 30 augustus 1866; 15 januari 1867; 17 juli, 22 november 1872 en z.d.
- 65** Cluijsenaer, J. L., leraar KMA te Breda,, 17 december 1876
- 66** Delden, A. van, minister,, 23 september 1886
- 67** Deventer, S. (?), van, lid Raad van Indië,, 16 februari 1863; 18 september 1866; 14 februari 1872; 18 december 1875; 19 september 1886
- 68** Dullert, W. H., lid Tweede Kamer,, 20 november 1870; 26 augustus 1873; 9 januari 1874
- 69** Duymaer van Twist. A. J., oud-Gouverneur-Generaal van Indië,, 21 januari 1865
- 70** Elout van Soeterwoude, P. J., lid Raad van State, 16 mei 1871; 7 juli; 18 februari, 19 april, 6, 21, 24, 26 mei, 14, 18 juni, 17 juli, 23 november 1873; 20 februari, 3, 7, 27 april 1874.
- 71** Feith, J. P., secretaris-generaal ministerie van Koloniën,, 3 februari 1863
- 72** Gabriac, J. J. F. de, oud gevolmachtigd minister van Frankrijk en 's-Gravenhage,, 31 januari 1874
- 73** Geerling, F. L., hoofd departement van Marine te Batavia,, 5 maart 1874
- 74** Geertsema, J. H., minister,, 20 september 1886
- 75** Gericke, J. L., minister, en z.d., 25 september 1886
- 76** Harris, E. A. J., Brits gezant in 's-Gravenhage,, 4 november.(z.j.)
- 77** Henny, G. Th. H., directeur departement van Binnenlands Bestuur te Batavia,, 26 januari 1880
- 78** Heukelom, C. van, lid Tweede Kamer, en z.d., 19, 24, 27, 28, 29 januari, 19 februari 1863; 2 oktober 1869.
- 79** Heye, J. P., letterkundige te Amsterdam., 12 december 1864
- 80** Hoëvell, W. R. van, lid Raad van State,, 31 oktober, 13 november 1872
- 81** Hofland, P. W., landeigenaar te Krawang op Java,, 25 juni 1864
- 82** s'Jacob, E., lid Tweede Kamer,, 26 januari 1864
- 83** s'Jacob, F. B., lid gemeenteraad Rotterdam,, 21 september 1886
- 84** s'Jacob, W. H., advocaat en procureur te Rotterdam., 19 september 1886
- 85** Jansen, M. H. (?), lid Raad van State,, 21 september 1886
- 86** Jonckbloet, W. J. A., hoogleraar te Leiden, lid Tweede

- Kamer,, 8, 23 juli 1872
- 87** Kaiser, F., hoogleraar te Leiden,, 7 juni 1872
- 88** Kinderen, T. H. der, lid Raad van Indië,, 16 augustus 1865; 28 september 1873
- 89** Kniphorst, J. H. P. E. (?), kapitein-luitenant ter zee te Batavia,, 6 augustus 1874
- 90** Köhler Beekhuis, J. A. A., te Groningen,, 28 april 1874
- 91** Kolff, G., te Batavia,, 14 augustus 1863
- 92** Lansberge, J. W. van, Gouverneur-Generaal van Nederlands Indië,, 10 februari, 18 juni, 3 oktober 1877
- 93** Leemans, W. F., ingenieur Waterstaat te Rotterdam,, 28 december 1885
- 94** Levijsohn Norman, H. D., algemeen secretaris van de Gouverneur-Generaal van Nederlands Indië,, 23 mei, 15 november, 11 december 1876
- 95** Lier, J. C. van, journalist te Batavia,, 15 september 1869; 22 maart, 29 april, 22 mei, 13 juli 1870.
- 96** Lith, P. A. van der, hoogleraar te Leiden,, 23 september 1886; 5, 15 maart 1891.
- 97** Loon, J. W. van (?), lid Tweede Kamer,, 15 mei 1873
- 98** Muller Sz., H., lid Eerste Kamer,, 19 september 1886
- 99** Muller-van Rijckevorsel, M. C., echtgenote van H. Muller Sz., 18 september 1886
- 100** Netscher, E., resident van Riouw,, 27 november 1863
- 101** Nieuwenhuijzen, F. N. van, vice-president Raad van Indië,, 12 september 1871; 8 mei, 23 november 1872; 8, 18, 22 juni 1873; 6 maart 1874.
- 102** Opsoomer, C. W., hoogleraar te Utrecht,, 24 september 1886
- 103** Prins van Oranje,, 1875 (z.d.)
- 104** Pekelharing, B. H., hoogleraar te Delft,, 20 september 1886
- 105** Pekelharing, D. A., te Batavia,, 19 april 1880
- 106** Perponcher Sedlnitzky, Pruissisch gezant te 's-Gravenhage,, 24 januari 1865; 15 juni 1875 en z.d.
- 107** Pfeiffer, W. F., commies ter griffie Eerste Kamer,, 5 december 1885
- 108** Pierson, N. G., hoogleraar te Amsterdam,, 12 augustus, 4 september 1881; 27 oktober 1886.
- 109** Pijnacker Hordijk, C., commissaris des Konings in Drente,, 30 september 1886; 2 juli 1888.
- 110** Read, W. H., consul-generaal van Nederland in Singapore,, 25 oktober 1864; 12 juli 1865; 17 april 1873; 13 maart 1875.
- 111** Réville, A., predikant Waals-Hervormde gemeente van Rotterdam,, 3 april 1873
- 112** Roo van Alderwerelt, J. K. H. de, lid van Tweede Kamer,, 11, 23, 24 maart ; 10, 13, 24 april, 19 mei 1873.
- 113** Rouville, A. M. de, Gouverneur van Curacao,, 21 juni

- 1866
- 114** Ruysenaars, L. H., zaakgelastigde van Nederland in Portugal,, 23 september 1886
- 115** Rijckevorsel, A. van, lid Tweede Kamer,, 2 april 17 juni 1863
- 116** Schneevoogt, C. E. V., inspecteur der krankzinnigengestichten,, 12 januari 1865
- 117** Sloet van Oldruitenborgh, A., suikerfabrikant,, 22 december 1864
- 118** Stuers, F. V. A. de, generaal Nederlands-Indische leger,, 30 januari 1874
- 119** Swieten, J. van, generaal Nederlands-Indische leger, met minuut-antwoorden en stukken betreffende Atjeh,, 18 februari, 4 juni 1864; 21 april, 21 juni, 25 augustus, 24 september, 7 november, 10,19,24 december 1873; 9 januari, 1, 28 februari, 3, 8, 20 april, 23 mei, 2 juni, 1, 13 juli 1874, 12 oktober, 26 november, 21 december 1876; 25 september 1878; 13, 16, 21 december 1882; 19 september 1886.
- 120** Sypesteyn, C. A. van, gouverneur van Suriname, en z.d., 1 juli, 1, 19 augustus, 4 september, 20 oktober, 2, 20 december 1873; 2 maart, 2 mei, 2 juli 1874 en z.d.
- 121** Tels, H.H., advocaat te Rotterdam,, 18 mei 1865
- 122** Thorbecke, J. P., 30 december 1859; 26 mei 1860; 20 maart, 29 september, 21, 23 oktober 1861; 6 januari, 26 februari 1862; 8, 10, 19, februari, 24 april, 29 november 1863; 6 januari, 4 september 1864; 18 maart 1868.
- 123** Thorbecke, W., landsadvokaat,, 11 november 1868
- 124** Uyttenhoven, A., secretaris-generaal van Buitenlandse Zaken z.d., z.d.
- 125** Verspijck, C. M., generaal Nederlands-Indische leger,, 22 juni 1873
- 126** Waal, E. de, minister,, 19 december 1864
- 127** Weckerlin, W. H. F. von, minister-resident van Nederland in Japan,, 17, 22, 27 april, 5, 9, mei, 3, 9, juni, 3 augustus 1873
- 128** Wetz, P., te Arnhem,, 28 september 1886
- 129** Whitton, N. H. W. S., generaal Nederlands-Indische leger,, 16 februari 1873
- 130** Wolfson, D. L., directeur Nederlandsche Stoomboot Maatschappij,, 11 oktober 1886
- 131** Wijck, H. C. van der, secretaris-generaal ministerie van Koloniën,, 24 februari, 26 september 1886
- 132** Gelukwensen ter gelegenheid van de inname van de Kraton van Atjeh,, 1874
- 133** Bedankbrieven voor toezending van "Parlementaire Redevoeringen over Atjeh", door I. D. Fransen van de Putte,, 1886

- 134-140** Ingekomen brieven van maatschappijen en besturen, 1866-1876 7 omslagen
- 134** De directie Nederlandse Handelmaatschappij, 28 mei 1886
- 135** De Nederlandsche Stoomboot Maatschappij, 12 juli 1872
- 136** Het Nederlandsch Onderwijzers Genootschap, 21 juli 1874
- 137** "Schalisten" te Rotterdam, 22 december 1864
- 138** Het gemeentebestuur van Enkhuizen, 7 december 1875
- 139** Een aantal inwoners uit de Zaanstreek, 19 december 1876
- 140** Een aantal inwoners van Soerabaja, .z.d

B ANDERE STUKKEN

- 141** Manuscriptartikel over de algemene toestand in Nederlands-Indië, z.d. (circa 1859) 1 omslag
- 142** Conceptartikel over de politiek van steun aan in Nederlands-Indië op te richten fabrieken, 2 december 1859
- 143** Concepten van artikelen over suikercontracten, januari 1860 1 omslag
- 144** Adressen van kooplieden te Rotterdam aan de Eerste- en Tweede Kamer betreffende de koloniale politiek, gedrukt. mei, juni 1863 2 stukken
- 145** Stukken betreffende de benoeming van A. J. Duymaer van Twist tot regeringscommissaris in Nederland van de Nederlandsch-Indische Spoorwegmaatschappij, augustus, september 1863
- 146** Rekest van H. C. Bekking, oud-resident van Rembang, om insage te verkrijgen in de stukken betreffende het derde onderzoek in de Rembangse zaak, met bijlagen, september 1863 1 omslag
- 147** Memorie van minister Van de Bosse over de opbrengst der Staatsspoorwegen, met begeleidend briefje aan Fransen van de Putte, 26 mei (z.j. 1864) 2 stukken
- 148** Advies van Fransen van de Putte aan de koning over een adres van 13 oud-residenten betreffende de koloniale politiek, z.d. 1 februari 1865 1 omslag

- 149** Manuscript-invitatie voor een onderhoud met Thorbecke, met kanttekening "laaste conferentie met Thorbecke". Kennisgeving ontslagaanvragen van Olivier en Thorbecke. Conceptontslagaanvragen van de overige ministers, 20, 24 januari 1866 en z.d. 3 stukken
- 150** Eigenhandige lijst van stukken betreffende het eerste ministerie Thorbecke, z.d. z.d. 1 stuk
- 151** Kopie-ontslagaanvragen van het ministerie Fransen van de Putte en conceptbrieven inzake het ontslag van het ministerie. 19 mei 1866 en z.d. 2 stukken
- 152** Concept van een beschouwing over de Cultuurwet, z.d., circa 1866 1 omslag
- 153** Commentaar op rapporten over: herendiensten, afschaffing der cultuurprocenten en rottingslagen, z.d. 1 omslag
- 154** Anoniem verslag over tabaksplantages in Deli en Soengal, 28 augustus 1872 1 stuk
- 155-174** Kamerstukken, nota's, afschriften, extracten e.d. over koloniale aangelegenheden. 20 omslagen.
- 155** Stukken betreffende suikerfabrieken in Nederlands-Indië, 1833-1866
- 156** Verschillende beschouwingen over het grondeigendom in Nederlands-Indië, 1850, 1852 en z.d.
- 157** Stukken betreffende de residentie Tegal, 1850-1865
- 158** Stukken betreffende de Comptabiliteitswet en de Indische begrotingen, 1854-1866
- 159** Stukken betreffende de Gouvernementscultures en de Nederlandsche Handelmaatschappij, 1857-1863
- 160** Afschrift van het ontwerp van de Cultuurwet met aantekeningen in de marge van Mr. A. Prins; nota's en adviezen over het wetsontwerp, z.d. 1862 -e.v.
- 161** Stukken betreffende de kwestie Siak, 1863
- 162** Stukken betreffende het regeringsreglement voor Nederlands-Indië inzake vreemde Oosterlingen, 1863
- 163** Stukken betreffende de positie der Indische ambtenaren, 1863
- 164** Voorstel tot het gelijktijdig genot van een koloniaal pensioen en van bezoldiging verbonden aan een ambtelijke betrekking in Nederland, in tweevoud, z. j.
- 165** Stukken betreffende de aanleg en exploitatie van

-
- spoorwegen op Java en de N. V. Nederlandsch-Indische Spoorweg Maatschappij,1863, 1864
- 166** Stukken betreffende de Javasche Bank,1863, 1864
- 167** Stukken betreffende de irrigatie op Java,1863, 1865
- 168** Stukken betreffende een jurisdictiegeschil tussen de priesterraad van Lebak en de landraad te Ranga Betoeng, residentie Bantam,1863-1866
- 169** Stukken betreffende de zeemacht in Nederlands-Indië,1864-1866
- 170** Stukken betreffende de reorganisatie van de departementen van Algemeen Bestuur in Nederlands-Indië,z.j., circa 1865
- 171** Stukken betreffende de strafwetgeving in Nederlands-Indië,1865
- 172** Ontwerp van wet op de drukpers in Nederlands-Indië met bijbehorende memorie van toelichting,1866
- 173** Instructie voor een onderzoek naar bezit en gebruik van de grond en de rechten en plichten der bevolking in Nederlands-indië, met bijlagen,circa 1866
- 174** Stukken betreffende verschillende koloniale kwesties.
- 175** Portretten van J. C. Baud, I. D. Fransen van de Putte, W. R. van Hoëvel, L. W. C. Keuchenius, T. H. der Kinderen, J. J. Rochussen en C. P. K. Winckel

1 omslag

III GEDEPONEERDE STUKKEN

- 176** Manuscript van het artikel "Fransen van de Putte op Java," door H. A. Idema.
1849-1859 1 omslag
- 177** Brieven ingekomen bij H. A. Idema naar aanleiding van het artikel "Fransen van de Putte op Java" van: H. T. Colenbrander, J. A. A. Fransen van de Putte, F. B. s'Jacob, P. N. van Kampen en Zoon N. V., S. A. l'Honoré Naber en anderen,
1932-1934